

ด้านปศุสัตว์

จังหวัดเลยมีพื้นที่ที่มีการเลี้ยงปศุสัตว์ควบคู่กับการเกษตรด้านอื่นๆ มีเกษตรกรส่วนหนึ่งที่ประกอบอาชีพรับจ้างเลี้ยง ไก่ไข่ ไก่เนื้อ สุกร จากบริษัทเอกชน พื้นที่ปลูกหญ้า/พืชอาหารสัตว์สัตว์ จำนวน 9,926 ไร่ พื้นที่ทุ่งหญ้าสาธารณะ 72,261 ไร่ ภาครัฐฯ ได้ให้การสนับสนุน ได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเลย สถานีวิจัยและทดสอบพันธุ์สัตว์เลย สถานีพัฒนาอาหารสัตว์เลย ด้านกักกันสัตว์เลย ศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ตามพระราชดำริ อำเภอด่านซ้าย

ลักษณะการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่จังหวัดเลย มี 2 รูปแบบคือ

1. กลุ่มธุรกิจการค้า โดยทำการผลิตเพื่อผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ อยู่ในรูปแบบของ

1.1 การเลี้ยงแบบประกัน โดยบริษัทเอกชนจะเป็นผู้จัดเตรียม พันธุ์ อาหารสัตว์ เวชภัณฑ์ ยกเว้นโรงเรือน แรงงานและที่ดิน เป็นส่วนที่เกษตรกรต้องจัดหาเองโดยมีบริษัทแม่เป็นผู้ควบคุมขั้นตอนในการผลิต เจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลเรื่อง การตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม ควบคุมการเคลื่อนย้ายและการให้ความรู้การบริหารจัดการฟาร์มให้ได้ตามมาตรฐาน

1.2 รูปแบบเอกชนรายย่อย ที่มีการผลิตในปริมาณน้อย ซึ่งเป็นรูปแบบของเกษตรกรรายย่อยที่ผลิตเพื่อจำหน่ายโดยตนเอง ทั้งเป็นผู้จัดหาพันธุ์ อาหารสัตว์ เวชภัณฑ์ ตลอดจนตลาด เจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลเรื่อง การตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม ควบคุมการเคลื่อนย้ายและการให้ความรู้การบริหารจัดการฟาร์มให้ได้ตามมาตรฐาน

2. กลุ่มเกษตรกรรายย่อย เป็นเกษตรกรรายย่อย ที่มีการเลี้ยงแบบหลังบ้านและไม่ได้ใช้ต้นทุนในการผลิตที่สูงจนเกินไป และเกษตรกรเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด เช่นการเลี้ยงสัตว์ปีกหลังบ้าน การเลี้ยงโค กระบือตามสวน ไร่ นา หรือบนภูเขา เจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลให้ความรู้เรื่อง การเลี้ยงสัตว์ การป้องกันโรค การรวมกลุ่ม และการสร้างเครือข่าย

การเลี้ยงโคเนื้อ ในจังหวัดเลย ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมือง ลูกผสมบราห์มัน ลูกผสมฮินดูบราซิล ลูกผสมชาโรเลย์ ตามลำดับ มีที่ตั้งฟาร์มและพื้นที่การเลี้ยงกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ ทุกอำเภอของจังหวัดเลยโดยมีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งหมด 30,103 ตัว โดยมีการเลี้ยงกระจายในทุกอำเภอ เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยจะพบว่า อำเภอนาแห้ว มีการเลี้ยงมากที่สุด รองลงมาคือท่าลี่ ภูหลวง เชียงคาน และหนองหินตามลำดับ ด้านการตลาดเกษตรกรจะจำหน่ายโค กระบือ ผ่านพ่อค้าคนกลางหรือนำเข้าไปจำหน่ายในตลาดนัด โค กระบือ ซึ่งในพื้นที่จังหวัดเลย มีตลาดนัดโค กระบือ จำนวน 2 แห่ง ที่อำเภอเมืองเลยพ่อค้าโค-กระบือ มาจำหน่ายประมาณ 250-280 ตัวต่อครั้ง และอำเภอหนองหิน พ่อค้าโค-กระบือมาจำหน่ายประมาณ 60 ตัว ต่อครั้ง ส่วนหนึ่งมีการซื้อขายโดยพ่อค้าเข้ามาซื้อในหมู่บ้าน

ข้อมูลจำนวนสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ของจังหวัดเลย (ข้อมูล ณ วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2564)

รายงานจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และปศุสัตว์ ระดับอำเภอ ปี 2564

ที่	อำเภอ	เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่พื้นเมือง (ตัว)	ไก่เนื้อ (ตัว)	ไก่ไข่ (ตัว)	ไก่ลูกผสม (ตัว)	เป็ดเทศ (ตัว)	เป็ดเนื้อ (ตัว)	เป็ดไข่ (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)	นกกระทา	สัตว์เลี้ยงอื่น ๆ
1	เมืองเลย	4,277	2,665	271	2,260	16,931	169,338	9,189	4,953	96	46,984	2,493	7,349	1,111	37	99	2,745
2	นาด้วง	3,099	417	757	89	1,248	105,804	400	5,023	50	5,121	109	463	282	36	900	688
3	เชียงคาน	3,896	5,179	17	1,040	13,613	206,027	0	4,540	42	15,068	0	1,351	484	24	0	348
4	ปากชม	2,732	1,346	17	138	3,852	72,095	100	403	0	7,818	3	251	192	0	0	255
5	ด่านซ้าย	4,313	3,202	858	1,010	2,622	141,747	5	4,187	144	4,080	0	634	863	4	2,445	418
6	นาแห้ว	1,542	5,763	0	1,873	943	43,253	0	770	3	940	85	239	229	8	0	94
7	ภูเรือ	2,221	1,415	2,100	957	1,167	63,100	105	5,800	189	3,693	0	198	101	36	0	414
8	ท่าลี่	2,409	9,883	2	1,870	3,730	89,722	30	7,098	0	5,390	66	476	431	51	1,000	196
9	วังสะพุง	6,138	3,661	252	1,143	3,673	140,778	183,016	1,856	0	25,814	0	34	1,121	16	463	310
10	ภูกระดึง	2,411	3,532	0	1,417	5,844	77,826	20	481	0	7,238	20	583	281	105	120	311
11	ภูหลวง	1,936	4,036	0	502	6,164	73,495	7,191	16,994	204	16,614	73	405	215	7	950	393
12	ผาขาว	2,722	1,600	0	102	2,151	71,508	0	1,315	0	14,103	14	130	941	0	0	321
13	เอราวัณ	2,603	1,323	2,228	347	3,840	61,564	40	1,394	23	12,202	35	207	2,047	1	1,000	1,648
14	หนองหิน	1,723	3,921	52	1,000	1,552	33,341	337	7,034	1	11,226	30	137	318	0	0	3,032
รวม		42,022	47,943	6,554	13,748	67,330	1,349,598	200,433	61,848	752	176,291	2,928	12,457	8,616	325	6,977	11,173

การเลี้ยงโคนม ในพื้นที่จังหวัดเลย ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ลูกผสม โฮสโตล์ฟรีเชียนเลือด 75 % ขึ้นไป มีการเลี้ยงในพื้นที่ 5 อำเภอ คือ อำเภอเอราวัณ อำเภอภูเรือ อำเภอนาด้วง อำเภอเมืองเลย และอำเภอวังสะพุง มีโคนมจำนวน 5,608 ตัว มีข้อมูลดังนี้

โดยมีสหกรณ์โคนม/ศูนย์รวมน้ำนมจำนวน 2 แห่ง คือ

1. สหกรณ์การเกษตรเมืองเลย จำกัด ตั้งอยู่ที่บ้านไร่ทาม ต.นาอาน อ.เมืองเลย
2. บริษัท ทีเอฟเอ็มเอสฟู้ดส์ จำกัด เลขที่ 4 หมู่ที่ 13 ถนนมลิวรรณ ตำบลโคกขมิ้น อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

ด้านการตลาดในพื้นที่จังหวัดเลย มีสถานที่รับซื้อน้ำนมดิบ 2 แห่ง คือ สหกรณ์การเกษตรเมืองเลย จำกัด และบริษัท ทีเอฟเอ็มเอสฟู้ดส์ จำกัด โดยราคารับซื้อน้ำนมดิบจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของน้ำนม มีโรงงานผลิตน้ำนมพร้อมดื่ม (พาสเจอร์ไรส์) คือ บริษัท ทีเอฟเอ็มเอสฟู้ดส์ จำกัด

การเลี้ยงกระบือ มีการกระจายตัวทุกอำเภอในจังหวัดเลย กระบือที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นกระบือไทยพื้นเมือง ปัจจุบันมีการปรับปรุงพันธุ์โดยการใช้น้ำเชื้อกระบือพันธุ์ดี จากกรมปศุสัตว์โดยมีกระบือ จำนวน 13,748 ตัว โดยมีการเลี้ยงมากในเขตอำเภอเมืองเลย นาแห้ว ภูเรือ ท่าลี่ และหนองหิน ด้านการตลาดเกษตรกรจำหน่ายกระบือผ่านพ่อค้าคนกลาง หรือนำไปจำหน่ายตามตลาดนัดค้าสัตว์

การเลี้ยงสุกรที่ตังฟาร์มและพื้นที่การเลี้ยงสุกร กระจายตัวทุกอำเภอในจังหวัดเลย ส่วนใหญ่เป็นสายพันธุ์ลูกผสม ที่แต่ละบริษัทปรับปรุง ส่วนมากจะเลี้ยงสุกรสามสายพันธุ์ โดยทำการเลี้ยงเฉพาะแม่พันธุ์และใช้พ่อพันธุ์หรือน้ำเชื้อของเอกชนผสม มีจำนวนสุกรทั้งหมด 67,330 ตัว โดยมีการเลี้ยงมากในเขตอำเภอเชียงคาน หนองหิน วังสะพุง ภูหลวง และอำเภอเมืองเลย ด้านตลาดเกษตรกรรายย่อยจำหน่ายสุกรผ่านพ่อค้าคนกลาง สำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงเพื่อการค้าจำหน่ายผ่านบริษัท

การเลี้ยงไก่พื้นเมือง จะกระจายไปทุกพื้นที่อำเภอเป็นการเลี้ยงแบบเปิด มีโรงเรือนแต่ไม่ได้มาตรฐานฟาร์ม ส่วนการเลี้ยงไว้บริโภคภายในครัวเรือน มีเหลือจึงได้จำหน่าย โดยมีไก่รวมจำนวน 1,349,598 ตัว

การเลี้ยงไก่ไข่ เป็นการเลี้ยงแบบการค้าโดยเป็นลูกเจ้าของบริษัทฯ ไไข่ที่ได้ทางบริษัทฯจะรับไปจำหน่ายเอง แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. **การเลี้ยงแบบการค้า** นิยมเลี้ยงพันธุ์โรดไอแลนด์เรด ผู้เลี้ยงต้องศึกษาหาความรู้และความเข้าใจเป็นอย่างดีเพราะการเลี้ยงไก่ไข่ยังมีความละเอียดอ่อนต่อไก่ทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่การหาสถานที่ก่อสร้างโรงเรือน ลักษณะของโรงเรือน สภาพแวดล้อม พันธุ์ที่จะทำการเลี้ยง การดูแลแต่ละช่วงอายุ ตลอดจนอาหารที่ให้ไก่กินและแสงสว่างที่ไก่ได้รับก็มีความสำคัญทั้งสิ้น ปัจจุบันการเลี้ยงแบบการค้าจะเป็นลักษณะลูกเจ้าของบริษัทฯ ซึ่งจะมีพนักงานคอยมาให้คำแนะนำ และมาช่วยดูแลตลอดเวลา ตลอดจนรับซื้อไข่ไปจำหน่าย ผู้เลี้ยงได้กำไรหรือขาดทุนก็อยู่ที่ราคาอาหารและราคาไข่ เลี้ยงอยู่ในเขตอำเภอเชียงคาน ภูหลวง หนองหิน ท่าลี่ เมืองเลย

2. **การเลี้ยงแบบปล่อยพื้น** ใช้พันธุ์ปศุสัตว์ 1 (เอซี) ศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ตามพระราชดำริอำเภอด่านซ้าย ได้ผลิตไก่ไข่ซึ่งเป็นพันธุ์ของกรมปศุสัตว์สามารถเลี้ยงปล่อยพื้นได้ โดยให้อาหารข้นและเสริมด้วยวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น หล้า เศษผัก ผลไม้ และหากินหนองแมลงต่าง ๆ สามารถให้ไข่ได้ประมาณ 274 ฟอง/ปี ซึ่งเพียงพอสำหรับบริโภคในครัวเรือน ในการเลี้ยงไก่ไข่จำนวน 6-8 ตัว โดยเน้นการเลี้ยงไปที่ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน หมู่บ้านเพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน

การเลี้ยงไก่ไข่เพศผู้ ในพื้นที่จังหวัดเลย ยังไม่มีการเลี้ยงมาก่อน เนื่องจากไม่มีพันธุ์สัตว์ ปัจจุบันศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ตามพระราชดำริอำเภอด่านซ้าย มีการผลิตพันธุ์ไก่ไข่ ซึ่งมีลูกไก่พันธุ์ไข่เพศผู้จำนวนมาก ดังนั้นการบริหารจัดการไก่พันธุ์ไข่เพศผู้ให้มีประสิทธิภาพ โดยการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่เพศผู้ เพื่อ จำหน่ายและบริโภคในครัวเรือน เป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดเลย เช่น อำเภอด่านซ้าย ภูเรือ ภูกระดึง เชียงคาน โดยสนับสนุนไก่พันธุ์ไข่เพศผู้แก่เกษตรกรในการเลี้ยงรุ่นที่ 1 สำหรับรุ่นต่อไปต้องซื้อไก่พันธุ์ไข่เพศผู้เอง

การเลี้ยงสุกร ไก่ไข่ และไก่เนื้อ ของเกษตรกรในจังหวัดเลย แบ่งได้ 2 ประเภทคือ

1. เกษตรกรรายย่อย เป็นการเลี้ยงแบบหลังบ้าน อาหารสัตว์ที่ใช้ คือ วัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น ที่เหลือใช้ทางการเกษตร เป็นการเลี้ยงเพื่อบริโภคในครัวเรือน และจำหน่ายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง

2. เกษตรกรที่เลี้ยงเพื่อการค้า เป็นผู้ประกอบการที่มีฟาร์มขนาดกลาง ถึงขนาดใหญ่ รวมถึงการรับจ้างเลี้ยงจากบริษัทเอกชน ซึ่งอาหารสัตว์ที่ใช้จะเป็นอาหารสำเร็จรูปที่ผสมจากบริษัท จำหน่ายผลิตผ่านเครือข่ายของบริษัทเอกชน

การเลี้ยงไกซี ในจังหวัดเลย ยังไม่มีการเลี้ยงแพร่หลาย เนื่องจากเป็นไก่ที่มีการปรับปรุงสายพันธุ์ขึ้นมาใหม่ โดยกรมปศุสัตว์ ไก่ซี เป็นไก่พื้นเมืองที่มีลักษณะพิเศษ ขนสีขาวทั้งตัว ปากและแข้งสีเหลืองหรือขาวอมเหลือง สามารถเลี้ยงเป็นไก่สวยงามและเป็นไก่เนื้อ ตัวผู้มีน้ำหนักโตเต็มที่ 3-3.5 กิโลกรัมและตัวเมียมีน้ำหนัก โตเต็มที่ 2 กิโลกรัมขึ้นไป เนื้อมีรสชาติอร่อยเป็นที่ถูกปากของผู้บริโภค เช่น ไก่ย่าง ข้าวมันไก่ซี ฯลฯ เหมาะสำหรับจำหน่ายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเลย

การเลี้ยงเป็ดเทศ เป็นการเลี้ยงแบบเปิด เป็นเป็ดเทศพันธุ์กบินทร์บุรี พันธุ์ท่าพระ และพันธุ์พื้นเมือง จะกระจายไปทุกพื้นที่อำเภอ มีจำนวนเปิด 176,291 ตัว

